

MĘŻOBOJCA (309) *sb m i f*

m (308), *f* (1) [*w* znacz. **a.**].

Pierwsze o jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie); -bój- (59), -boj- (16); -boj- OpecŻyw; -bój- : -boj- Mącz (3 : 11), KochPs (1 : 1), ZawJeft (1 : 1), SarnStat (52 : 2); a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie).

sg N mężobójca (101). ◇ G mężobójce (35). ◇ D mężobójcy (8). ◇ A mężobójcę (29) [w tym: -e (1)]. ◇ I mężobójcą (25). ◇ L mężobójcy (4). ◇ pl N mężobójce (26), mężobójcy (7), mężobójcowie (1) StryjKron; -y SkarŻyw; -e : -y BielKom (1 : 1), BibRadz (1 : 1), ModrzBaz (4 : 1), WujNT (1 : 1), SarnStat (3 : 2). ◇ G mężobójców (9), mężobójec (3), mężobójc (1), mężobójcy (1); mężobójec Leop (2); -ów : mężobójec : mężobójc : -y ModrzBaz (3 : 1 : - : -), SarnStat (1 : - : 1 : 1); ~ -ów (1), -(o)w (8). ◇ D mężobójców (10) KrowObr, BielKron, Mącz, BudNT, CzechRozm, WujNT (2), SarnStat (3), mężobójców (8) BibRadz (2), ModrzBaz (6); -óm (4), -(o)m (6). ◇ A mężobójce (29). ◇ I mężobójcy (2) SkarŻyw, SarnStat, mężobójcami (1) Leop. ◇ L mężobójcach (9); -ach (8), -ách (1) RejPosWstaw.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

Zabójca, morderca; homicida Mącz, Calag, Cn; interfector, percussor, sicarius Mącz, Cn; plenus sanguinis Mącz; occisor Calag; interemptor, necator hominum, patratore necis, thrax Cn (309) : GlabGad N4; A gdzieby ten też mężobojca zabiwłby vmarl przedtem czaffem nizliby bel kv praww pocziągnion tedy dzieczy y yni potomkowie onego mężobojcze vchodzą telko siedzenia wieze ComCrac 16, 16 [2 r.], 16v [2 r.]; HistAl G4v, G5 [2 r.]; KromRozm I C3v, D2; Włzakże też tamże opifána iest náuká Sędziemu/ gdyby tego mężoboycy życzył/ áby był wolen/ iáko fye ma zachować GroicPorz c4v; przyaciel nabliższy [...] czlowieká zamordowanego/ obżalowałszy Mężoboycę przes fwego Prokuratorá/ o zamordowanie przyaciela fwego/ będzie żadał naprzod/ áby mu sługá z Vrzedu był przydan/ ku przywołaniu Mężoboyce GroicPorz n-nv, c4v, n [3 r.], nv [4 r.], n2, n3 (33); KrowObr 7, 8, 38; Iáko fie sthálo Nierządnicá ono miałto wierne/ pełne sádu? Spráwiedliwóść w nim obywałá/ á teraz mężoboyce. Leop Is 1/21; wywiodłes ná pulzczá czterzy tyliące mężow mężoboiem? Leop Act 21/38, Prov 28/24, Act 28/4, 1.Ioann 3/15 [2 r.]; Aby fie okazał srafzliwy sádu Boży przeciw mężoboycam. BibRadz I 3b marg; Mężoboycy ktorzy z vmysłu mordu fie dopulzczaiá/ smierciá karáni byc máia. BibRadz Deut 19 arg, Deut 4/42, 19 arg, 2.Reg 6/32, 2.Mach 4/38, Act 28/4; Roskazał im też Pan Bog/ gdy przydyecie do zyemie Chanányfkiey/ zachowaycie sześc miałt dla zachowania pokoiá/ tym ktorzy fie w przygodzye do nich vcieká [...] / á to práwo będzie mężoboycom ktorzy fie do tych miałt vcieká. BielKron 43v, 43v marg, 172 marg, 300v, 326 [2 r.], 352v [2 r.], Kkkk4v; Mącz 29d, 71a, 115c, 157b, 339c, 471b; HistRzym 71, 85v [2 r.], 86, 86v [2 r.]; RejPos 50v, 238; BialKat 61; BielSat N4v; KuczbKat 315 [4 r.]; WujJud 217v; BudBib 2.Mach 9/28; CzechRozm 232, 239; ModrzBaz 5v, 6v, [16], 27v [6 r.], 28 [3 r.] (42); Calag 481a; KochPs 82, 203; SkarŻyw 90, 113, 121, 263 [3 r.], 271 (10); Vítávil też Pan Bog ná ten czás práwo/ áby Mężoboycowie byli táz smierciá zabijáni/ iáko oni inżych zabijáli StryjKron 6, 6 marg; CzechEp 17, 173; GórnRozm A3v, B4, Cv [2 r.], C4v [2 r.], Dv (12); ZawJeft 32; LatHar 317, 542; WujNT 112 marg, Act 3/14, 28 arg, 4, s. 790, 1.Ioann 3/15 [2 r.], Aaaaa; A Stároftowie [...] / ielli nam tákowych mężobóyców w czás nie odniofá/ od nas winá neodpuczoná będą karáni: to iest/ będą musieli [...] záplácić nam što grzywien pienieczy/ tylekroć ile przed sześciá miesięcy nam tákowych mężobóycy nie oznaymia SarnStat

606; SKázuiemy téż [...] ze wżyftkimi mężobóycy tákowémi/ iáko przerwczono ieft/ obyczáiem przerwczonym poftápic y kárác *SarnStat* 607; zá rádą Senatorów Koronnych/ y Poftów ziemfkich/ Státut o otkárzeniu mężobóyc/ znowu wżiác y odnowić vmysliliłmy *SarnStat* 608, 150, 497, 498, 499 *żp*, 603 (52); *SkarKaz* 314b [3 r.], 315a [6 r.], b [2 r.]; *VotSzl Ev*; *SkarKazSej* 704a *marg*.

mężojca nad kim (1): Parenticida, Mężobóycá nád o[y]cem álbo mátką íwoyą. *Mącz* 278c.

mężojca czyj [w tym: *G sb i pron* (13), *pron poss* (2)] (15): *KrowObr* 29v; Y pozábijáli te/ ktorzy opowiadáli o przyściu ípráwiedliwego: Ktoregołcie wy terafz zdraycámi y mężoboycámi byli *Leop Act* 7/52; *BielKron* 203v; *Fatricida*, Mężoboycá brátá íwego. *Mącz* 136a, 71a, 211a, 403b; *RejPos* 22v; *SkarŻyw* 80, 385, 576 *marg*; *ReszPrz* 97; *ZawJeft* 43; *SarnStat* 610, 934.

W połączeniach szeregowych (31): *OpecŻyw* 124; *GlabGad Pv*; *LibLeg* 6/156; *SeklWyzn* d2v; *BielKom* D2v [2 r.]; *GroicPorz* h; *KrowObr* C3, 227v, 242v; *Leop* 1. *Tim* 1/9, 1. *Petr* 4/15, *Apoc* 22/15; *BibRadz* 1. *Tim* 1/9, *Apoc* 22/15; *RejPos* 166v; Gdyż íie tu nie mowi o íyniech krzywoprzyfięcach/ bluźnirzoch/ cudzołożnikach/ drapiefcach/ mężoboycach/ y inemi głównemi wyftępki í[plu]gáwionych *RejPosWstaw* [41³]v; *BudNT* 1. *Tim* 1/9; *CzechRozm* 7v, 220; *ModrzBaz* 20v, 77; *SkarŻyw* 121, 268, 310; *BielRozm* 9; *WujNT* 1. *Tim* 1/9, 1. *Petr* 4/15, *Apoc* 21/8, 22/15; *SkarKazSej* 704a.

W charakterystycznych połączeniach: *mężojca* główny, jawny, karany (3), nieosiadły, obrzydły, oskarżony, za pieniądze, pokonany (2), pozwany (6), prostego stanu, przekłety, przygodny (z przygody) (6), przywołany (powołany) (2), ułapiony, występny, zabijający (2), zabity, zamkniony, zbiegły (3), zdradliwy, złośliwy, zuchwały; (nie)(s)karanie mężojce (6), oskarżenie, pozywanie, przywołanie (powołanie) (7), wymienienie, zabicie, zamordowanie; artykuł przeciw(ko) mężojcam, męka, pozew, prawo, sąd, statut (2); karanie (kaźń) na mężojce (2), pomsta, prawo (7), protestacja, wina; pomsta nad mężojcy; artykuł o mężojcach (2), dekret, księga (2), prawo, wiadomość; mężojcę(-e) darować, gonić (2), (s)karać (5), naznaczyć, obżalować, odnieść, oznajmić, pojmać, do pokuty przywodzić, pościnać, pozwać (4), przywołać, szukać, święcić, do tarasu sadzać, (po)tracić (3), uznać, wiedzieć, zabi(ja)ć (5); mężojcy pomagać, przepuścić; na mężojcę przypowiać, żalować (się) (2); pomścić się nad mężojcą.

Szereg: »morderz, (i) mężojca« (3): *exercere quaestionem in sicarios* [!], Ofádzíc práwo ná morderze y mężoboyce. *Mącz* 336b, 304c, 391b.

W przen [czego] (1) : Tu íłyfzyfz co ten mądry/ á w rzeczypołpolitéy íwéy godny człowiek o téy íkázie obyczáiów trzyma/ że ludží wyftępné/ á rospułtné/ mężobóyce práwie rzeczypołpolitéy zowie. *KochWr* 27.

Przen: *O diable* (16) : Tu íłyfzyfz/ iáko Pan Kryftus/ o Dijable kłamcy/ y mężoboycy mowi *KrowObr* 52v, 52v [3 r.], 95; *WujJud* 5, 62v; *CzechRozm* 239v, 242v; *ModrzBaz* 30v; *CzechEp* 423; *WujNT Ioann* 8/44, s. 342, *Yyyyyy2v*, *Aaaaaa*.

mężojca czyj (1): nie ták rozumiey/ żeby Dyabeł zpoczątku zły był od Bogá ítworzony/ [...] ále íie ístał mężoboycá wżyftkiego rodzáiu ludzkiego/ ktory zdráda íwą zátrácił. *WujJud* 63.

a. *Zabójczyni, morderczyni; interfecatrix Cn* (1) : *Orejstes* matkę zábił: Bo téż oná Oycá Zabiła mu z Gámratem íroga mężoboycá. *KlonWor* 65.

Synonimy: głownik, morderca, morderz, zabijacz, zabijak.

MM